

Enintään 6 tehtävään saa vastata. Tehtävät arvostellaan pistein 0–6, paitsi muita vaativammat, +:lla merkityt jokeritehtävät, jotka arvostellaan pistein 0–9. Moniosaisissa, esimerkiksi a-, b- ja c-kohdan sisältävissä tehtävissä voidaan erikseen ilmoittaa eri alakohtien enimmäispistemäärät.

1. Plinius nuorempi kertoo kirjeessään Vesuviuksen tulivuoren purkauksesta ja Pompejin tuhoutumisesta vuonna 79 seuraavasti:

Kuului naisten valitusta, lasten avunhuutoja ja miesten huutoja. Jotkut yrittivät huutamalla etsiä vanhempiaan, jotkut lapsiaan, jotkut puolisoitaan ja yrittivät tuntea heidät äänen perusteella. Toiset sääliittelivät omaa kohtaloaan, toiset omaistensa menetystä. Oli niitäkin, jotka kuoleman pelossa rukoilivat kuolevansa. Monet nostivat kätensä jumalia kohti, vielä useammat eivät enää rukoilleet mitään jumalia. He selittivät, että yö oli ikuinen ja maailman viimeinen. Oli vielä niitäkin, jotka lisäsivät todellista pelkoa keksityillä ja valheellisilla kauhukertomuksilla.

Plinius nuoremman kirjeitä Trajanuksen ajan Roomasta. Toim. ja käänt. T. Elo ja H. Laakkonen (2005)

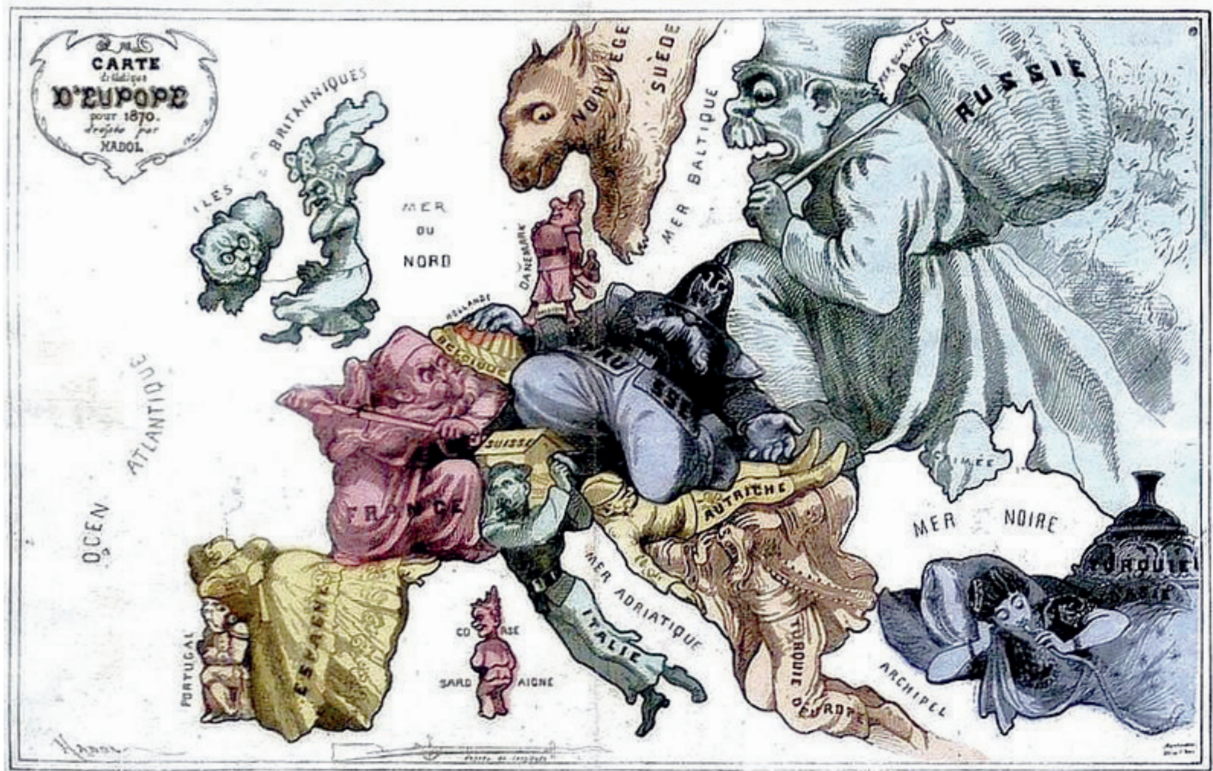
- a) Vertaile sitaatissa esiintyviä erilaisia suhtautumistapoja Pompejin katastrofiin. (2 p.)
 - b) Pompeji löydettiin kaivauksissa 1700-luvulla. Tarkastele esimerkkien avulla, minkälaisia tietoja arkeologiset kaivaukset voivat antaa tutkijoille. (4 p.)
2. Mitkä tekijät vaikuttivat siihen, että Länsi-Euroopan väkiluku alkoi kasvaa voimakkaasti 1700-luvulla?
 3. Oheisessa taulukossa annetaan tietoja suuren laman aiheuttamista muutoksista vuosien 1929 ja 1931 välillä.

	Yhdysvallat	Iso-Britannia	Saksa
Teollisuustuotanto	- 46 %	- 23 %	- 41 %
Ulkomaankauppa	- 70 %	- 60 %	- 61 %
Työttömyys	+ 607 %	+ 129 %	+ 232 %

J. Blum, R. Cameron, T. G. Barnes, *The European World: A History* (1970)

- a) Vertaile taulukon avulla laman vaikutuksia taulukon kolmessa maassa. (3 p.)
- b) Minkälaisia seurauksia lamalla oli näissä maissa 1930-luvulla? (3 p.)

4. Alla on ranskalaisen piirtäjän postikortti Euroopasta vuodelta 1870.

- a) Minkälaisina piirtäjä esittää Euroopan valtioiden suhteet? (3 p.)
 b) Millaisia muutoksia Euroopan suurvaltasuhteissa tapahtui 1800-luvun jälkipuoliskolla? (3 p.)
5. Pohjois-Atlantin Puolustusliitto (NATO) perustettiin vuonna 1949. Miksi se perustettiin, mikä merkitys sillä oli kylmässä sodassa, ja miten sen rooli on muuttunut kylmän sodan jälkeen?
6. Miten Suomen metsäteollisuus kehittyi, ja miten se vaikutti suomalaiseen yhteiskuntaan 1800-luvulta toisen maailmansodan syttymiseen saakka?
7. Ruotsalainen kronikoitsija Olaus Petri kirjoitti 1540-luvulla teoksessaan *En swensk cröneka*:

Ruotsi on maa, joka on niin täynnä soita, vuoria ja metsiä, ettei rahvasta voi enää pakolla ja vallalla hallita, koska heillä on paljon mahdollisuuksia asettua herraansa vastaan. Sen vuoksi Ruotsia hallitaan paljon paremmin hyväntahtoisuudella kuin suurella ankaruudella.

(käännös: U. Koskinen)

Lainattu teoksesta U. Koskinen, *Hyvien miesten valtakunta* (2011)

Pohdi, miten Olaus Petrin neuvot toteutuivat ja miten erityisesti Suomen alue kehittyi Kustaa Vaasan hallintokaudella.

8. Suomalainen lähetystyöntekijä Tuure Vapaavuori kuvaili 1930-luvulla työssään kohtaamiensa afrikkalaisten ulkoasua seuraavasti:

Joukossa on myös muutamia erikoisen itsetietoisien näköisiä. Heillä on nimittäin jotain, mistä ihmisen jo sopii olla ylpeä – ainakin omasta mielestään. Minussa se ensiaikoina tahtoi herättää vastustamattoman naurun puuskan. Joku asianomaisen hyvä tuttava tahi sukulainen oli Hereromaan työkentiltä lähettänyt mitä ihmeellisimpiä vaatekappaleita. Näillä poloisilla täällä ei ole hämärintä aavistustakaan siitä, minkä ruumiinosan peitteeksi tahi koristeeksi ne on pantava. – – Jollakin on päällään pelkkä paita, mutta käsissä komeilevat hansikkaat. Toisella on joku muu vaatekappale ja kaulassa jonkinlainen kauluksentapainen solmioineen, vaikkei niiden jatkona näykään paitaa.

T. Vapaavuori, *Pistävän kuun alla* (1947)

Erittele Vapaavuoren kirjoitusta ja sen sisältämää kuvausta tapausesimerkkinä kulttuurien kohtaamisesta.

- + 9. Alla on kolme kuvausta heinäkuussa 1930 Helsingissä järjestetystä talonpoikaismarssista.

Helsingissä elettiin eilinen päivä talonpoikaisretken merkeissä. – – Joukossa oli suuri osa vakavia vanhoja miehiä, joiden hartiat oli ankara työ köyristänyt, joiden kasvoille oli taistelu hallaa ja muita vastuksia vastaan painanut leimansa, miehiä jotka ovat tehneet maan itsellensä alamaiseksi ja raivanneet kivikkoiset maat viljelyskuntoon. Se oli joukkoa, jonka katseesta säihkyi tinkimätön vaatimus: Suomi vapaaksi ryssän käytyreistä – –.

Ilkka. Pohjalaisten äänenkannattaja 8.7.1930

– – saattoi huomata, että suurin osa kulkueeseen osallistuneista oli varsin ahtaissa oloissa elävää maalaisväestöä, joka puutteellisen yhteiskunnallisen tietoisuutensa tai taloudellisten vaikeuksien painostamana helpolla saadaan yhtymään tällaisiin ”tyytymättömien” pääkaupunkiin marssiin, jolta odotetaan apua, jos minkälaiseen hätään. Joukossa oli myös nuorempaa väkeä, jota kommunistista liikettä vastaan tähdätyn rynnistyksen ”romanttinen” omavaltaisuus ja nuoria mieliä kiihottava yltiöpäisyys on ollut omiaan viemään mukanaan.

Kansan Lehti. Sosialidemokraattinen päivälehti 8.7.1930

Ja jos vain – – liike olisi pysynyt oikeusjärjestyksen pohjalla, olisi myötätunto sitä kohtaan kaikissa kansalaispiireissä, kommunismin pauloihin joutuneita lukuunottamatta, jakamaton. Se tosiasia, että laajoissa kansankerroksissa nyt kuitenkin vallitsee huolestunut mieliala sen johdosta, johtuu siitä, että liike on eksynyt laittomiin tekoihin ja että sen nimissä ja liepeillä on tehty tekoja, joita jokaisen lainkuuliaisen ja kansamme rauhallista kehitystä harrastavan kansalaisen on syvästi valitettava.

Helsingin Sanomat 7.7.1930

- Vertaile lainausten antamaa kuvaa talonpoikaismarssin osallistujista ja heidän tavoitteistaan. (4 p.)
- Pohdi demokratiaa uhanneita ja sitä vahvistaneita tekijöitä 1920- ja 1930-luvun Suomessa. (5 p.)

- +10. Alla olevissa sitaateissa käsitellään Ison-Britannian suhdetta Pohjois-Amerikan siirtokuntiinsa 1700-luvulla.

Tämä [kaupankäynnin kehittäminen] on ollut alkuperäinen tarkoitus ja ainoa oikeutettu syy näiden kahden viimeisen vuosisadan kuluessa noudatetuille käytännöille muodostaa asumuksia ja perustaa siirtokuntia Amerikan asuttamattomille ja tyhjille maille. Niiden omat emämaat Euroopassa suojelevat niiden asukkaita, jotka ovat emämaidensa palveluksessa ja niistä riippuvaisia. On aiheellista tehdä joitakin huomioita tästä molemminpuolisesta hyödystä, joka yhdistää siirtokuntia Britanniaan, samoin kuin keskinäisistä velvollisuuksista, jotka niiden välillä tulevat aina olemaan.

(käännös: YTL)

Pennsylvanian ja Delawaren siirtokuntien kuvernööri Sir William Keith teoksessaan
A Short Discourse on the Present State of Colonies in America (1728)

Tämä ylämailta alkunsa saanut into lähteä siirtolaiseksi Amerikkaan alkaa levitä alamaille sekä tehdaskaupunkeihin ja -kyliin – – Syynä siirtolaisuuteen ovat menneiden vuosien peräkkäiset huonot sadot, tehtaidemme rappiosta johtuva työn puute ja maanvuokrien kohoaminen. – – Mutta suurin vaara on siinä, että kun syyt lakkaavat vaikuttamasta, saattaa into siirtolaisuuteen jatkua; ei niinkään leivän saamisen vuoksi, vaan paremman elintason saavuttamisen toivossa.

(käännös: YTL)

Katkelma Britannian sisäministeriön asiakirjasta 25.4.1774

Ei ole yhtään amerikkalaista Uudesta Englannista Etelä-Carolinaan saakka, joka haluaisi häpäistä maansa hyväksymällä nämä vahingolliset, vapautta rajoittavat säädökset. Laivastot ja armeijat eivät ikinä kykene tukahduttamaan sitä vapauden henkeä, joka nyt täyttää rintamme. – – Rakastan Isoa-Britanniaa ja kunnioitan kuningasta, mutta velvollisuuteni on siirtää jälkeläisilleni englantilaisten omiin oikeuksiin yhteensopiva vapaus. Siksi en voi hyväksyä mitään veroa teestä tai ylipäänsä mitään perustuslakiin kirjaamatonta veroa.

(käännös: YTL)

Philadelphiassa asuvan henkilön kirjeestä englantilaiselle ystävänsä 25.12.1773

Amerikkalaiset ovat tervanneet ja kierittäneet höyhenissä alamaiseen, ryöstäneet kauppiaanne, polttaneet laivanne sekä kieltäneet kaiken kuuliaisuuden säätämiänne lakeja ja auktoriteetteja kohtaan. Käytöksemme on silti ollut lempeää ja kärsivällistä, mutta nyt on välttämätöntä muuttaa kurssia.

(käännös: YTL)

Katkelma Britannian pääministeri Lord Frederick Northin puheenvuorosta
Britannian parlamentin jäsenille 22.4.1774

- Erittele William Keithin tekstissä ja Britannian sisäministeriön asiakirjassa esitettyjä siirtolaisuuden syitä. (3 p.)
- Miten Philadelphiassa asuvan henkilön ja pääministeri Northin näkemykset hallitsijan ja alamaisten asemasta eroavat toisistaan? (3 p.)
- Mikä merkitys Yhdysvaltojen itsenäistymisellä oli eurooppalaisen kolonialismin kohtalolle? (3 p.)